

ידע תדע...

1. **גנזי הראי"ה ח"ב**
בדברי אגדה הידועים במד"ר "כשאמר אברהם אבינו ע"ה במה אדע א"ל הקב"ה ידע תדע ונשתעבדו בניו ד' מאות שנה", והוא פלא. ונלע"ד, אם ה"י שורש האמונה מיושב יפה בהשכלה האמיתית לא ה"י צריך אותות חושיים, שאינם באים כ"א לחזק המושג המושכל, ואם לא ה"י צריך דברים חושיים לא ה"י צריך כל ענין מצרים, שה"י רק סיבה מבעל הסיבות להכיר אה כבודו ית' ע"י אותות ומופתים חושיים. והנה אברהם אבינו ע"ה ה"י ראש אמנה, אם ה"י מדרוך נפשו שלא לבקש בשום פנים אות חושי ה"י פועל על בניו להשרישם כך להשתרש האמונה בלא אות חושי, ולא ה"י צורך למצרים ולמופתים שהיו שם, אבל כשאמר במה אדע ובקש אות חושי, נקבע הדרך שהשתלמות האמונה צריכה אות חושי, והיתה גלות מצרים מוכרחת, וע"כ נשתעבדו בניו ד' מאות שנה.
2. **מכילתא יתרו, א**
כי גדול ה'. אמרו מתחלה לא היה עבד יכול לברוח ממצרים שהיתה סוגרת ומסוגרת ועכשו הוציא ששים ריבוא בני אדם ממצרים לכך נאמר כי גדול ה':
2א. **ישמח משה ויקרא, ו, א**
דעיקר הפסח היה קידוש שמו יתברך וביטול עבודת אלילים וטומאת מצרים, על כן נצטוו לקחתו בפירסום מבעשור כמה ימים, כדי שיהיה משך זמן להתפרסם ולשחוט וליתן על המשקוף וגוי, כדי שיראה דמו מבחוץ לעין כל, ואין לך ביטול עבודה זרה גדול מזה.
3. **אורות עמוד קסט**
ת. ההתגלות ע"י גדול ערכו של האדם, על השפעתו הגדולה בשפעת החיים שלו, בגודל רוחו, ברצונו והופעת שכלו על ההויה, על כל היש, זאת היא חטיבה מיוחדת לישראל. רחוק רחוק מאד הוא העולם כולו מהכרה זו. הכל חושבים, שהאדם ביחס להמצאות הוא רק פסיבי, מושפע ולא משפיע. אבל הקטנה זו אין לה כל ערך באמת.
- 3א. **אורות הקדש ג עמוד סו**
תורת ישראל מבארת, איך קיום העולם והמוסר האנושי הם תלויים זה בזה, וממילא מובן, ששכלול העולם בשכלול המוסר גם הוא קשור קשר של קיימא, זאת היא עיקר דעת אלהים הישראלית. חטא האדם קלקל בכללו את מוסרו עד שמלאה הארץ חמס, השחית את דרכו, הרע את יצר מחשבות לבו. העולם מתקומם עליו, יורד מבול ומוחה את היקום כולו. שורש האדם הנשאר מתחזק בישרו, היושר מתאמץ בקישורו עם אלהים, עומד ומעלה עולות לד'. העולם מתבסס, והברית נכרתת על קיומו. עוד כל ימי הארץ.
- 3ב. **מלבי"ם משלי ו, ו ביאור הענין**
(ו) לך אל נמלה עצל ראה דרכיה וחכם - כל כחות מעשה בראשית נטועים בנפש האדם, וכל כח ומדה שימצא האדם במין ומין מבע"י ידע כי כן נמצא גם בנפשו... ועז"א אתה העצל, אשר תחשוב שלא נמצא בנפשך מדת הזריזות, או שהזריזות אינה מדה טובה או מועלת, לך אל הנמלה ותמצא שנטוע בה מדה זו שלא לצורך חיותה רק כדי שתראה דרכיה וחכם.
- 3ג. **בר"ר יז, ד**
א"ר אחא בשעה שבא הקב"ה לבראת את האדם נמלך במלאכי השרת אמר להן נעשה אדם אמרו לו אדם זה מה טיבו אמר להן חכמתו מרובה משלכם הביא לפניהם את הבהמה ואת החיה ואת העוף אמר להם זה מה שמו ולא היו יודעין העבירן לפני אדם אמר לו זה מה שמו אמר זה שור זה חמור זה סוס וזה גמל ואתה מה שמך אמר לו אני נאה להקרא אדם שנבראתי מן האדמה ואני מה שמי א"ל לך נאה להקראות אדני שאתה אדון לכל בריותיך א"ר אחא (ישעיה מב) אני ה' הוא שמי הוא שמי שקרא לי אדם הראשון.
4. **אוה"ק ב שח**
נקודת הישות, העולמית הכללית, ונקודת היש הנשמטית של האדם העולמי, אחת היא. ההבדל שבין הכרת העולם בתור חזיון ריק, צללי צבעים וצלילי קולות מתעים, ובין הכרתו בעומק המלוי והישות ההויתית-תלוי בגודל העליה העצמותית של הנשמה, שהיא בעליה עולה וכל העולמים עולים עמה, מעומק התהו והאפסיות לרום הבנין והישות המוחלטה.
5. **אוה"ק ב שח**
היצירה אינה חזיון שוא, כי אם פעולה ומציאות מוחלטה. חזון העולם בתור פעולה יצירתית, שהאדם אחוז בו כולו, הרי הוא נותן לו את ערכי הגודל והשיגוב כולם, לו ולעולמים כולם.
- 5א. **שמונה קבצים א כט**
כל מה שאנו מדברים בענינים הנשגבים הרוחניים ביחוד בעניני האלהות, הכול הוא יותר נמשך למעמד הענינים במצב הנפש שלנו, ממה שהוא מתיחש אל העולם החיצוני. אלא שיש ערך ידוע של יחש, מה שמעמד נפשנו, הויתתה ומציותה ואופני פעלה, מתיחסים אל העולם וההויה כולה. וההויה היא בקרבנו פנימה אולי עוד יותר ממה שהיא חוץ לנו. כשאנו מתעלים, מתעלה ההויה כולה, ובעליוה, הרי גם אנו מתעלים.
6. **ערפלי טוהר עמוד סב**
עיקר השמיעה בקול ד' הוא מה שמקשיבים את כל התחלוקה של דרכי החיים לכל פרטיהם, אל הקיבוצים הכלליים לפי הבדליהם, ולכל יחיד לפי ערכו, מתוך החכמה הכללית העליונה, החיה ומחיה את כל ההויה. וכל מה שהפרטים נובעים מתוך החיים הרוחניים העליונים הכוללים, שהיא חכמת נשמת אל בעולם, בצורה יותר ברורה, האדם שומע ומאזין יותר בבירור את קול ד' הדובר אליו, מורהו ומצוהו ממש. אני ד' אלהיך מלמדך להועיל, מדריךך בדרך תלך.
7. **אוה"ק א רסח**
כשמרגיל האדם את עצמו לשמע קול ד' מכל דבר, בא הענין עד התוכן היותר עליון שברוח האדם... על ידי ההרגל הטוב, של הקשבת קול ד' בכל דבר, מתגלה אליו קול ד' גם בשכל, ואז דוקא בשכל ימצא את ההתגלות האלהית האמתית. וכל מה שיוסיף חקירה והתפלספות יוסיף קדושת אמונה ודבקות, והערת רוח הקודש.